

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'nin göçmen politikalarını, Bulgaristan, Kuzey Irak ve Suriye'den gelen göçmenler üzerinden karşılaştırmalı bir şekilde analiz eder. Göçmen politikaları, göçmenlerin kabul süreçleri, yaşam koşulları ve sosyal entegrasyon politikaları gibi konulara odaklanır.

Türkiye, tarihsel süreçte farklı göç dalgalarına maruz kalmıştır. Özellikle Yugoslavya ve Bulgaristan'dan gelen göçmenler, Türkiye'nin demografik yapısını ve ekonomik durumunu etkilemiştir. Yugoslavya'dan Türkiye'ye yapılan serbest göçler, 1950-1960 yılları arasında önemli bir göç hareketi oluşturmuştur. Bu göçler, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısına önemli katkılarda bulunmuştur. Bulgaristan'dan gelen göçler ise 1950-1951, 1969-1978 ve 1989 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu göçler, Türkiye'nin demografik yapısını ve ekonomik durumunu etkilemiştir.

Kuzey Irak'ta yaşanan ABD Savaşı ve Suriye'deki krizler, Türkiye'ye büyük göç hareketleri yaratmıştır. Kuzey Irak'tan gelen Türkmenler, Türkiye'ye göç etmiş ve bu durum Türkiye'nin göç politikalarını ve ekonomik durumunu etkilemiştir. Suriye'den gelen göçmenler ise, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısını etkileyen önemli bir göç hareketi oluşturmuştur.

Türkiye'nin göç politikaları, göçmenlerin kabul süreçleri, yaşam koşulları ve sosyal entegrasyon politikaları gibi konulara odaklanır. Ancak, bu politikaların farklı göçmen gruplarına yönelik uyumu eksikliği göçmenlerin sosyal ve ekonomik entegrasyonunu olumsuz etkileyebilir. Bu durum, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısını etkileyen önemli bir faktördür.

Sonuç olarak, Türkiye'nin göçmen politikaları, göçmenlerin kabul süreçleri, yaşam koşulları ve sosyal entegrasyon politikaları gibi konulara odaklanır. Ancak, bu politikaların farklı göçmen gruplarına yönelik uyumu eksikliği göçmenlerin sosyal ve ekonomik entegrasyonunu olumsuz etkileyebilir. Bu durum, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısını etkileyen önemli bir faktördür.

Anahtar Sözcükler: Göçmen Politikaları, Karşılaştırmalı Analiz, Ekonomik Entegrasyon, Kabul Süreci, Yaşam Koşulları

ABSTRACT

[LAST NAME, Name]. [*Thesis Title*], [Thesis Type (Graduation Project/Master's Thesis/Ph. D. Dissertation)], Nevşehir, [Year].

This study analyzes Turkey's migration policies in a comparative manner through the migrants from Bulgaria, Northern Iraq and Syria. It focuses on issues such as migration policies, migrants' reception processes, living conditions and social integration policies.

Turkey has been exposed to different waves of migration in the historical process. Especially immigrants from Yugoslavia and Bulgaria have affected Turkey's demographic structure and economic situation. Free migration from Yugoslavia to Turkey constituted an important migration movement between 1950 and 1960. These migrations made significant contributions to Turkey's economic and social structure. Migration from Bulgaria took place between 1950-1951, 1969-1978 and 1989. These migrations affected Turkey's demographic structure and economic situation.

The US war in Northern Iraq and the crises in Syria created large migration movements to Turkey. Turkmens from Northern Iraq migrated to Turkey, which affected Turkey's migration policies and economic situation. Migrants from Syria, on the other hand, have constituted an important migration movement affecting Turkey's social and economic structure.

Turkey's migration policies focus on issues such as migrants' reception processes, living conditions and social integration policies. However, the lack of harmonization of these policies for different migrant groups can negatively affect the social and economic integration of migrants. This is an important factor affecting Turkey's economic and social structure.

As a result, Turkey's migration policies focus on issues such as migrants' reception processes, living conditions and social integration policies. However, the lack of harmonization of these policies towards different migrant groups may negatively affect the social and economic integration of migrants. This is an important factor affecting Turkey's economic and social structure.

Keywords: Migration Policies, Comparative Analysis, Economic Integration, Admission Process, Living Conditions

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iv
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.1. Göç Kavramı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.1.1. Göçün Çeşitleri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.1.2. Mülteci, Yurttaş, Mukim, Geçici Sığınmacı (Geçici Koruma) Kavramları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.2. Tarihsel Süreçte Türkiye'ye Göç	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.3. Türkiye'nin Göç Politikaları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4. Türkiye'de Göç ile İlgili Kanunlar	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4.1. Pasaport Kanunu	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4.2. Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4.3. Mültecilerin Hukuki Statüsü	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4.4. Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4.5. İskân Kanunu	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4.6. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

1.5. Türkiye'nin Göç Hareketinin Değerlendirilmesi **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

1.5.1. Türkiye'nin Kısa Göç Tarihinin Kısa Özeti **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

1.5.2. Türkiye'nin Göç Politikası..... **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

1.5.3. Göç Politikasına Yön Veren Hukuki Düzenlemeler **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2. BÖLÜM **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

YUGOSLAVYA VE BULGARİSTAN'DAN YAŞANAN GÖÇLER **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.1. Yugoslavya'dan Gelen Göç Hareketi..... **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.1.1. Yugoslavya'dan Türkiye'ye Serbest Göçler (1950-1960) **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.1.2. Türkiye'ye Etkileri..... **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.2. Bulgaristan'dan Gelen Göç Hareketi **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.2.1. 1950–1951 Göç Dalgasının Arka Planı ve Hazırlayıcı Etmenleri **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.2.2 1969–1978 Yakın Akraba Göçü **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.2.3. Göçün Sonuçları..... **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

2.3. Türkiye'nin Yugoslavya ve Bulgaristan'a Karşı Göç Politikaları ve Göçün Türkiye'ye Etkileri Genel Değerlendirme **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

3. BÖLÜM **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

IRAKTAN GELEN GÖÇ HAREKETİ **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

3.1. Kuzey Irak Göçünün Nedenleri..... **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

3.2. Iraklı Türkmenlerin Süreçteki Durumu **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

3.3. Türkiye'ye Göçün Etkileri ve Türkiye'nin Göç Politikaları Genel Değerlendirme **Hata!** Yer işareti tanımlanmamış.

4. BÖLÜM	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
SURİYE'DEN GELEN GÖÇ HAREKETİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.1. Suriye'de Yaşanan Kriz ve Göçün Nedenleri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.2. Türkiye'ye Göçün Etkileri ve Türkiye'nin Göç Politikaları Genel Değerlendirme	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
5. BÖLÜM	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
KAYNAKÇA	9
EKLER	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
EK 1. Orijinallik Raporu	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

Tez Hazırlama
M e r k e z i

GİRİŞ

Göç olgusu, farklı bakış açılarıyla ele alındığında, bazen benzer düşüncelerle örtüşse de, çoğu zaman çeşitli farklılıklar da göstermektedir. Göç, kimi zaman suç, güç, ekonomik hareketlilik ve bereket gibi farklı kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Ancak, bu çeşitliliğe rağmen, göçün temel nedenlerinin çoğunlukla siyasal, ekonomik ve çevresel faktörlere dayandığı görüşü baskın çıkmaktadır. Göç, bir zorunluluktan kaynaklanmakta, bireyler ve toplumlar üzerinde yeni sorunlar yaratırken, bazen de çözüm getirici bir rol oynamaktadır (Urk, 2009, s. 32). Genel anlamda, göç, bireylerin veya ailelerin buldukları yerden ayrılarak, farklı bir yerleşim birimine yerleşme ve orada hayatlarını devam ettirme sürecidir. Bu olgu, bireysel düzeyde, zorluklarla dolu bir süreç gibi görünse de, daha geniş bir perspektiften bakıldığında, kitlesel göçler küresel düzeyde bazı olumlu etkiler yaratabilmektedir. Küresel gelişim, rekabet gücü, kültürler arası anlayış ve barış içinde birlikte yaşama kapasitesi gibi önemli alanlarda göçün katkıları gözlemlenebilir. Yani, her ne kadar göç, bireyler için zorlu bir deneyim olsa da, toplumlar için potansiyel faydalar da barındıran bir olgudur.

Göç olgusu, içerdiği unsurlar dolayısıyla çok yönlü ve karmaşık sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle detaylı ve kapsamlı bir şekilde incelenmesi gereken bir konudur. Göçmenler; ekonomik, siyasi, sosyal veya çevresel nedenlerle yaşadıkları yerleri terk eden kişilerdir. Buna karşılık, geçici sığınmacılar, belirli bir süre için başka bir ülkede koruma arayan kişilerdir. Göçmen mi yoksa geçici sığınmacı mı? Bu soru, zihinlerde karışıklık ve karmaşaya neden olmaktadır. Bu süreçte insanlar, hak ihlalleri ve hak mahrumiyetleri ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Her bireyin insani şartlarda yaşama, yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek imkanlara sahip olması en doğal hakkıdır. Bu hak, evrensel bir insan hakkıdır ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de yer bulmuştur. Bu bağlamda, uluslararası hukuk ve insan hakları normları çerçevesinde, göçmenlerin ve sığınmacıların korunması ve temel haklarının sağlanması gerekmektedir.

Türkiye'nin göç politikaları, Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğramıştır. Erken Cumhuriyet döneminde, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması sonrasında Anadolu'ya yoğun göç hareketleri yaşanmış ve bu göçler,

Türkiye'nin demografik yapısının şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu dönemde göçmenler, özellikle Balkanlar ve Kafkasya'dan gelen Müslüman nüfus olmuştur.

Türkiye, coğrafi olarak Asya, Avrupa ve Afrika arasında yer alması nedeniyle, düzensiz göç akımlarının hem transit hem de hedef ülkesi olmaktadır. Bu göç akımları genellikle transit göçmenler, kaçak işçiler, sığınmacılar ve mülteciler gibi çeşitli grupları kapsamaktadır. Son on yıl içinde Türkiye'ye gelen göçmenlerin çoğunluğu, Afganistan, İran, Pakistan, Irak ve Bangladeş gibi ülkelerden gelirken, Romanya, Moldova, Ukrayna, Gürcistan ve Rusya gibi ülkelerden de dikkate değer bir göçmen akışı olmuştur. İlk gruptaki göçmenler, genellikle Türkiye'yi transit ülke olarak kullanarak Avrupa'ya veya başka gelişmiş ülkelere gitmek için geçici olarak Türkiye'de kalmaktadırlar. İkinci gruptaki göçmenler ise Türkiye'ye, genellikle kaçak işçi olarak çalışmak amacıyla gelmektedirler. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde belirttiği coğrafi sınırlama gereği yalnızca Avrupa'dan gelen sığınmacılara mülteci statüsü tanımakta, bu nedenle Avrupa dışından gelenlerin durumu daha karmaşık ve zorlayıcı hale gelmektedir. Öte yandan, Türkiye'ye gelen göçmenlerin çeşitliliği de dikkat çeken bir başka husustur. 1990'lı yıllardan sonra Türkiye, 163 farklı uyruktan göçmen kabul etmiştir. Bu durum, düzensiz göç hareketlerinin Türkiye'ye birçok farklı rol yüklediğini açıkça göstermektedir.

Türkiye'nin göç politikaları incelendiğinde, Türkiye'deki göç yönetimi başlangıçta, iki ana kanunla şekillenmiştir. Bunlardan ilki, 5682 sayılı Pasaport Kanunu, diğeri ise 5683 sayılı Yabancıların İkamet ve Seyahati Hakkında Kanun'dur. Bu iki kanun, temel yasal çerçeveyi oluşturmuş, ancak aynı zamanda birçok idari düzenlemeyle de desteklenmiştir. Özellikle 1950 sonrası yapılan düzenlemelerin, Türkiye'nin göç hedeflerine yeterli şekilde yanıt veremediği gözlemlenmiştir (Çelikyay, 2017: 456). 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Cenevre Anlaşması'na imza atarak, bu sözleşmede belirlenen kriterleri ve coğrafi sınırlamaları kabul ettiği görülmektedir (Sağiroğlu, 2015: 25). Ancak Türkiye, bu anlaşma kapsamında "coğrafi çekince" koyarak sadece Avrupa ülkelerinden gelen göçmenleri mülteci olarak kabul etmiş, Avrupa dışından gelen kişilere ise geçici sığınma statüsü tanımıştır (Canyurt, 2015: 130). 1967 Protokolü, Bakanlar Kurulu tarafından 1968 yılında kabul edilerek, uluslararası koruma talep edemeyen kişilerin karşılaştığı zorlukları gidermeyi amaçlamıştır. Bu protokol, 1951 tarihli sözleşmedeki "1951 yılından önce meydana gelmiş" şartını kaldırarak daha geniş bir kapsam sağlamıştır (Güner, 2007: 85).

6458 sayılı Kanun ile yabancılarla ilgili istihdamı düzenleyen mevzuattaki belirsizlikler ortadan kaldırılmıştır. Öncesinde, çalışma izni almak isteyen kişilerin Dışişleri, İçişleri ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları'ndan ayrı ayrı izin alması gerekiyordu. Ancak, bu kanunla birlikte tüm yetki tek bir çatı altında toplanmış ve çalışma izni, ikamet izniyle birleştirilerek sürecin karmaşıklığı ortadan kaldırılmıştır (Çelikyay, 2017: 462).

30 Kasım 1994'te yürürlüğe giren İltica Yönetmeliği, Türkiye'yi Cenevre sözleşmesindeki yükümlülüklerinden muaf tutmuş ve serbest hareket alanı meydana getirmiştir. Sonraki yıllarda, Türkiye; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AB müktesebatına dayanarak göç ve iltica konularında birçok uluslararası anlaşma ve sözleşmeye taraf olmuştur ve bu çerçevede çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir (Yıldız, Ünlü ve Sezer, 2014: 43).

5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun temel amacı, Türkiye'ye giriş ve çıkış işlemlerini düzenleyerek, ülkenin güvenliğini ve kamu düzenini sağlamaktır. Bu kapsamda, yabancıların Türkiye'ye giriş ve çıkışlarında uyulması gereken kurallar belirlenmiş ve pasaport kontrol işlemleri düzenlenmiştir. Kanun, ayrıca yabancıların Türkiye'de kalış süresi ve şartlarını da düzenlemektedir. Kanun, göçmen kaçakçılığı, Türkiye'den yasadışı çıkışlar, yabancı pasaportlar ve mültecilerin durumu gibi konulara ilişkin düzenlemelere de yer vermektedir. Bu düzenlemeler, Türkiye'ye yasadışı yollardan giriş yapan yabancıların tespit edilmesi ve gerekli işlemlerin yapılması amacı taşımaktadır. Kanun, göçmen kaçakçılığını önlemek ve yasadışı göç hareketlerini engellemek için önemli hükümler içermektedir.

Türkiye'de son yıllarda uluslararası göç yönetimi alanında, insan hakları temelinde yeni bir bakış açısının gelişmesi, özellikle AB üyelik süreci ile paralel olarak göç politikalarının yeniden şekillenmesine olanak sağlamıştır. Ancak, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, göç ve iltica konularını düzenleyen çeşitli hukuki metinler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin pek çoğu, dönemin koşullarına ve toplumsal ihtiyaçlarına göre şekillenmiş olsa da, negatif yaklaşımlar nedeniyle AB üyelik süreciyle uyumlu hale getirilmesi amacıyla gözden geçirilmiş ve bazıları yenilenmiştir. Ancak, bu yeniliklere eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan bazı uzmanlar, Türkiye'nin hala etkili bir göç stratejisi ve politikası geliştiremediğini savunmaktadır. Göç konusunda belirli bir

stratejinin olmaması, kurumsal altyapının yetersizliği ve yasal düzenlemelerin eksikliği gibi sorunlara yol açmış ve göçle ilgili yaşanan olaylarda çeşitli aksaklıklar meydana gelmiştir. Bu durum, Türkiye'nin göçle ilgili süreçleri etkin bir şekilde yönetmesini zorlaştırmış ve mevcut altyapı eksiklikleri, bu alanda verimli bir politika izlenmesini engellemiştir (ORSAM, 2012: 8).

Ülkelerin ekonomik durumları, mülteci kabulü konusunda belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, sığınma talebiyle sınırlarımızı geçmeye çalışan yabancılara yönelik olarak uygulanan hukuki düzenlemeler, ekonomik etkiler doğuracaktır. Türkiye'nin, mülteciler ve nüfus hareketleri ile ilgili olarak uluslararası sözleşmelere taraf olduğu ve ulusal mevzuatına dayanan hukuk kuralları, bu alanda belirli ekonomik sonuçlara yol açmaktadır. Türkiye'nin, uluslararası koruma başvurusu yapan Suriyelilere yönelik uyguladığı açık sınır politikası, geri gönderme yasağı, kalış süreleri üzerinde herhangi bir sınırlama getirmeyen düzenlemeler ve Geçici Koruma Yönetmeliği, bu kişiler için sağlanan birçok avantajı içermektedir. Bu geniş kapsamlı "geçici koruma" sistemi, elbette bütçe üzerinde ek bir yük oluşturacaktır. Özellikle, Türkiye'nin kabul ettiği bu geniş kapsamlı düzenlemeler, yalnızca yasal düzenlemeler değil, aynı zamanda ekonomik kaynaklar üzerinde de önemli etkiler yaratmaktadır.

Bu araştırma çalışmasında, son yıllarda Suriye'den aldığı göçlerle hem iç hem de dış kaynakların dikkatini çeken Türkiye Cumhuriyeti'nin göçmen politikaları incelenecektir. Bu incelemede, dönemin Bulgaristan'da yaşayan, günümüzde ise Türk vatandaşı olan kişilere yapılan zulüm, baskı ve zorlamalar sonucunda gerçekleşen göç hareketi; Kuzey Irak'ta yaşayan kişilerin ülkede meydana gelen savaş ve iç karışıklıklar neticesinde zorlandıkları göç hareketi ve son olarak Suriye'de yaşanan iç savaş sonrasında Suriyeli Arap halkın yaşadığı zorunlu göç hareketi ele alınacaktır. Bu üç ülkeden Türkiye'ye gerçekleşen zorunlu göçlerin nedenleri ve sonuçları incelenirken, Türkiye Cumhuriyeti'nin göçmenlere karşı tutumu ve göç politikaları detaylı olarak analiz edilecektir. Ayrıca Türkiye'nin göç politikaları bu üç ülke için karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Türkiye'nin göçmen politikalarının tarihsel gelişimi, çeşitli dönemlerde ve farklı siyasi, ekonomik ve sosyal koşullara bağlı olarak şekillenmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'nin göç politikalarının değişimini ve dönüşümünü anlamak, günümüzdeki göç

hareketlerinin ve Türkiye'nin bu hareketlere karşı izlediği politikaların daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde ilgili kavramlar ele alınacak ve detaylı bir literatür taraması sunulacaktır. Göç, geçici sığınma, zorunlu göç gibi kavramlar, literatürde nasıl tanımlandıkları ve hangi bağlamlarda kullanıldıkları incelenecektir. Göç olgusu, tarih boyunca toplumsal, ekonomik ve politik dinamiklerin etkisiyle şekillenmiş ve farklı dönemlerde farklı coğrafyalarda önemli değişimlere yol açmıştır. Bu çalışmada, göç kavramının derinlemesine incelenmesi, göçün nedenlerinin, sonuçlarının ve farklı türlerinin anlaşılması, Türkiye'nin göç politikalarının tarihsel süreç içinde nasıl geliştiğinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, kavramsal çerçeve bölümünde göç olgusunun tanımlanması, göç türlerinin sınıflandırılması ve göç kuramları ile modellerinin ele alınması, mülteci, yurttaş, mukim ve geçici sığınmacı (geçici koruma) kavramlarının açıklanması hedeflenmektedir. Ayrıca, tarihsel süreçte Türkiye'ye göç, Türkiye'nin göç politikaları ve Türkiye'de göç ile ilgili kanunlar da detaylı bir şekilde incelenecektir.

Ayrıca, göçmenlerin ve sığınmacıların karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik politika önerileri de literatürdeki çalışmalardan faydalanarak ele alınacaktır. İkinci bölümde ise Bulgaristan, Kuzey Irak ve Suriye göçlerinin nedenleri, sonuçları ve Türkiye'nin bu göçlere karşı geliştirdiği politikalar incelenecektir.

Türkiye, 1960'lı yıllar için göç veren konumunda iken 1990'lı yıllarla birlikte göç yollarının üstünde transit bir durak haline gelerek göç almaya başlamıştır (Dönmez Kara, 2015: 146). Ayrıca, 1960'lı yıllarda Türkiye'deki istihdam olanaklarının yetersizliği, uluslararası göç hareketlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (İçduygu, Sirkeci ve Aydınğün, 1998: 207-230). 1980'lerin başından itibaren Türkiye'ye yönelen göç hareketleri, öncekilerden farklı olarak çok daha karmaşık ve geniş ölçekli bir hale gelmiştir. Bu dönemde, büyük çaplı sığınma ve düzensiz göç hareketlerinin artışı, Türkiye'nin göç dinamiklerinde önemli değişimlere yol açmıştır. Türkiye, özellikle bu dönemde, yabancı uyrukluların sayısının artmasıyla birlikte çoğunlukla transit bir ülke haline gelmiştir. Bu durum, Türkiye'yi sadece göç alan değil, aynı zamanda Avrupa'ya geçiş yapan göçmenler için bir geçiş bölgesi yapmıştır (İçduygu, Sert ve Karaçay, 2009).

Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde bulunduğu Anadolu coğrafyasının jeopolitik konumu nedeniyle komşu ülkelerde yaşanan iç karışıklıklardan dolayı çeşitli göçlere ev sahipliği yapmıştır. Anadolu, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve göç yollarının kesişim noktası olmuştur. Bu bağlamda, çalışmamızda Bulgaristan, Kuzey Irak ve Suriye gibi ülkelerde çeşitli sebeplerden dolayı ortaya çıkan olumsuzluklar ele alınacaktır. Bu ülkelerde yaşanan siyasi baskılar, iç savaşlar ve ekonomik krizler, zorunlu göç hareketlerine neden olmuştur. Yugoslavya ve Bulgaristan'dan yaşanan göçler, bu sürecin en belirgin örneklerindedir. 1950'li ve 1960'lı yıllarda Yugoslavya'dan gelen göçmenler, ülkenin siyasi baskılar ve ekonomik zorluklar nedeniyle Türkiye'ye sığınmışlardır. Bu göçmenler, Boşnaklar başta olmak üzere, bölgedeki diğer Müslüman toplulukları kapsamaktadır. Türkiye'ye yerleşen bu göçmenler, yeni bir yaşam kurma çabaları içinde, kültürel kimliklerini ve geleneklerini koruyarak Türkiye'nin sosyal dokusuna zenginlik katmışlardır. Bulgaristan'dan gelen göçler ise, özellikle 1980'li yıllarda yoğunlaşmıştır. Bulgaristan'daki Türk azınlık, asimilasyon politikaları ve etnik baskılar nedeniyle zorunlu göç hareketine maruz kalmıştır. Türkiye, bu göçmenlerin entegrasyon sürecinde önemli adımlar atmış ve onların topluma uyum sağlamaları için çeşitli destekler sunmuştur.

Diğer taraftan, Kuzey Irak'ta yaşayan Kürtler, Saddam Hüseyin rejiminin uyguladığı baskı politikaları ve askeri operasyonlar sonucunda büyük acılar yaşamış, toplu katliamlar ve sürgünlerle karşı karşıya kalmışlardır. Halepçe Katliamı olarak bilinen ve kimyasal silahların kullanıldığı saldırı, bu dönemde yaşanan zulümlerin en acımasız örneklerinden biridir. Orta Doğu'da yaşanan siyasi istikrarsızlıklar, iç çatışmalar ve savaşlar, bölgedeki göç hareketlerini tetikleyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu dinamikler, milyonlarca insanın evlerini terk ederek daha güvenli ve istikrarlı bölgelere sığınmalarına neden olmuştur. Bu tür olaylar, Kuzey Irak'ta yaşayan Kürt halkının can güvenliğini tehdit etmiş ve onları kitlesel göçlere zorlamıştır. Özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllarda, Saddam Hüseyin rejiminin baskıları, kimyasal silah saldırıları ve Kürt halkına yönelik zulümler nedeniyle binlerce insan Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmıştır. Bu dönemde atılan adımlar, devletin göç politikalarının daha demokratik ve insancıl bir yaklaşım benimsemesine olanak tanımıştır. Göç ve yabancılar hukuku sistemindeki bu demokratikleşme, Türkiye'nin AB ile uyum sürecindeki önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreç, sadece yasal altyapıyı değil, aynı zamanda göçmen

hakları ve sınır güvenliği gibi hassas alanlarda daha adil bir düzenin kurulmasını sağlamıştır (Çalı, 2012: 50).

Suriye krizi, 2010 yılında Tunus'ta başlayan ve Ortadoğu ile Kuzey Afrika (ODKA) bölgesini etkisi altına alan Arap Baharı süreciyle doğrudan ilişkilidir. Arap Baharı, Tunus'ta yaşanan bir olayla başlamıştır: Tunus'un Sidi Buzid kentinde seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin belediye yetkililerinin müdahalesi sonrası, çaresizlik içinde kendini ateşe vermesi. 17 Aralık 2010 tarihinde gerçekleşen bu trajik olay, Tunus'ta kitlesel protestoların patlak vermesine yol açtı ve kısa sürede bu durum, bölgedeki diğer ülkelerde de halk isyanlarına ilham vermiştir (Yılmaz, 2011: 47). Suriye krizinin başından itibaren Türkiye, insani gerekçeler ve sınır komşuluğunun yanı sıra inanç ve kültürel yakınlık gibi faktörler nedeniyle "açık kapı politikası" izlemiştir (Duruel, 2017: 208). Türkiye, Suriye'deki iç savaşın kısa süre içinde sonlanacağı varsayımıyla, Suriyeli mülteciler için süresiz kalma hakkı tanımış ve bu politika üç temel ögeye dayanmıştır: Tam koruma sağlanması, geri göndermeme ilkesi ve optimal düzeyde insani yardımın sağlanması (İçduygu ve Sert, 2019: 122). Ancak, "açık kapı politikası" ile birlikte Türkiye, beklenmedik bir şekilde Suriyelilerin akınına uğramış ve bu da kısa vadede ciddi demografik değişimlere yol açmıştır (Tepealtı, 2020: 166).

Araştırmanın temel amacı, bu ülkelerde ortaya çıkan olumsuzluklar sonucu Türkiye'nin jeopolitik konumu nedeniyle yıllar içerisinde Türkiye'ye gerçekleşen göç hareketliliğini gözlemlemek ve bu göçlerin Türkiye üzerinde nasıl etkiler yarattığını, Türkiye'nin bu göçlere karşı nasıl politikalar izlediğini incelemektir. Çalışmanın, üç farklı ülke için uygulanan politikaların benzer süreçlerden nasıl geçtiğini ortaya koyması ve literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Literatürde üç ülkenin her biri için ayrı ayrı incelemeler mevcut olup, bu üç ülkenin tek bir çalışmada karşılaştırmalı olarak ele alındığı çalışmanın bulunmaması, bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

Bu araştırma kapsamında öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda, Türkiye'nin aldığı göçlerin ülke ülke tek tek incelendiği, ancak karşılaştırmalı olarak ele alınmadığı görülmüştür. Bu bağlamda, çalışmanın hipotezi şu şekilde belirlenmiştir: "Türkiye Cumhuriyeti'nin komşuları olan Bulgaristan, Kuzey Irak ve Suriye'den kaynaklı yaşanan savaş sebebiyle çeşitli yıllarda alınan göçlerin; nüfus, sağlık ve ekonomik anlamda nasıl bir etkisi olduğunu değerlendirmek." Bu tez çalışması,

belirtilen ÷lkelerden T÷rkiye'ye yapılan g÷çlerle sınırlandırılmıştır. Hazırlanan bu çalışmada, resmi kurumlarca yayınlanmış raporlar, veriler ve mevcut sayısal ve s÷zel materyallerden yararlanılmıştır. Yapılan bu tez çalışmasında, T÷rkiye'ye gelen g÷çler doğrultusunda T÷rkiye'nin zaman içerisinde nasıl bir ekonomik, sosyal ve sağlık y÷nünden etkilendiği belirlenmesi hedeflenmiştir.

KAYNAKÇA

- ‘Suriyeliler’in Türk vatandaşlığında sona doğru’, Milliyet, 30 Ocak, 2017, <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/tolga-sardan/suriyelilerin-turk-vatandasliginda-sona-dogru-2387076/>
- ‘TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu raporu’, Sputniknews, 18 Ocak 2018, <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201801181031873614-tbmm-turkiye-suriyelilerrontgenini-cekti/>
- “Harb El Halic El Talite Bedet” (Üçüncü Körfez Savaşı Başladı), El Sark El Avsat Gazetesi, 19 Mart 2003
- “Listi Hawpaymani Nistimani Kurdistan Pley Duemi Leser Asti Irak we Listi Birayeti Kerkuk Pley Yekemi Bo Parezgake Bedest Hina” (Kürt İttifakı Listesi Seçimlerde İkinci Sırada Yer Aldı), Kurdistani Nwe, 14 Şubat 2005.
- Abadan-Unat, Nermin, Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Sınırötesi Yurttaşlığa, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006
- Acer, Y., Kaya, İ., ve Gümüş, M. (2005), Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye’nin İltica Stratejisi. Ankara: Uşak Yayınları.
- Yavuz, Z. (2007). Genişleme Politikasında İnsan Hakları Kosulunun Etkisi: Bulgaristan, Romanya Ve Türkiye Örneği (Master's Thesis, Ankara Üniversitesi (Turkey)).
- Akdemir, İ. O., & Hoş, B. Y. (2013). Elazığ Ve Çevresine Olan Balkan Göçlerinde Kaynak Ülkeler, Göçün Temel Sebepleri Ve Sonuçları.
- Demir, Erdi. "Göç Sosyolojisi." (2022): 131-138.
- Zorbay, T. (2017). 1950’ler Türk Dış Politikasında Göç Meselesi Yugoslavya’dan Türkiye’ye Serbest Göç ve Köprülü/Titoveles İlçesi Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 318-335.
- Özcan, E.D.A. (2016). Çağdaş Göç Üzerine Bir Değerlendirme. http://www.sekeris.org.tr/dergi/multimedia/dergi/45_cagdas_goc_teorileri_uzerine_bir_degerlendirme.pdf.

- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri.. https://www.researchgate.net/profile/Abdurrahman_Yilmaz5/publication/301564792_Uluslararası_Goc_Cesitleri_Nedenleri_ve_Etkileri_International_Migration_Its_Types_Causes_And_Effects/links/571a3e6108ae7f552a472c9f.pdf.
- Sayın, Y., Usanmaz, A., & Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği. *Karamanoglu Mehmetbey University Journal of Social & Economic Research/Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31).
- Kürekçi, B. (2009). Körfez Savaşı Sonrası Irak'La Türkmenlerin Türkiye'ye Göçü Ve Entegrasyonu (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Kartal, B., & Başçı, E. (2014). Türkiye'ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 275-299.
- Adıgüzel, Y. (2017). Göç sosyolojisi (Vol. 1). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ağanoğlu, H. Yıldırım : GÖÇ, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Balkanlar’ın Makus Talihi”, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2001
- Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İşbirliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 452-466.
- Aktar, A. (2012). Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arı, Oğuz 1960, “Bulgaristan Göçmenlerin İntibakı”, Ankara, Rekor Matbaası, 1960
- Arı, Tayyar. Irak, İran ve ABD, İstanbul: Alfa Basım, 2004.
- Asar, A. (2004). Türk Yabancılar Mevzuatında Yabancı ve Hakları, 2.Baskı Ankara: Emek Ofset
- Asar, A. (2008). Sosyal Haklarda Uyrukluk Sorunu, Ankara: Özbay Ofset
- Asenov, B. (1996), *Vızroditelniyat Prothzes i Dirjava Siguinost (Yeniden Doğuş Süreci ve Devlet Güvenliği)*, Çev. Ramazan Kaya, GİA-İNF, Sofia.

- Bal, İdris, Orta Doğu'daki Yapısal Sorunlar ve Arap Baharı, Raporlar, 8 Eylül 2015, <http://www.idrisbal.com.tr/orta-dogudaki-yapisal-sorunlar-ve-arap-bahari/>
- Bayır, K. & Kansu, D. F. (2020). Açık Kapı Politikasından Güvenlik Tehdidine: Türkiye'de Suriyeli Sığınmacılar Olgusu. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 8/2, 324-356.
- Bayraktar, H. (2007). Kırım ve Kafkasya'dan Adana Vilayeti'ne Yapılan Göç ve İskânlar (1869-1907). Türkiyat Araştırmaları Dergisi. Sayı: 405. ss. 405-434.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve İçişleri Bakanlığı (2005), İltica ve Göç Mevzuatı, Ankara: BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ve İçişleri Bakanlığı Yayını.
- Buz, Sema (2004), Zorunlu Çıkış Zorlu Çıkış: Mültecilik, Ankara, SGDD Yayınları.
- Canpolat, H. & Arıner, H. O. (2012). Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi. <http://madde14.org/images/3/3a/Orsamkureselgoc2012.pdf>
- Canyurt, D. (2015). Suriye Gelişmeleri Sonrası Suriyeli Mülteciler: Türkiye'de Riskler. Akademik Bakış Dergisi. Sayı: 48. ss. 127-146. İstanbul
- Castles, S., ve Miller, J. M. (2008). Göçler Çağı- Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri (Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Celalifer, A. (2006). "Röportaj: Türkiye'nin Göç Politikası Üzerine Genel Bir Değerlendirme". (3 Nisan 2006), <http://www.usakgundem.com/haber/3934/r%C3%B6portaj-t%C3%BCrkiye%E2%80%99nin-g%C3%B6ç-politikasi-%C3%BCzerine-genel-bir-degerlendirme.html>.
- Cemile Tekin, "Yugoslavya'dan Türkiye'ye Göçlerin Nedenleri (1950-1958)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2018; (39), s. 258.
- Cevat Geray, "Türkiye'de Göçmen Hareketleri ve Göçmenlerin Yerleştirilmesi", Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 4, 1970, s. 23.
- Cevat Geray, Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler ve Göçmenlerin İskânı (1923-1961), Kalan Yayınları, Ankara 1962, Ek Tablo: 2.

- Chatelard, G.. (2002).“Jordan as a Transit Country: semiprotectionist migration policies and their effects on Iraqi forced migrants”, Working Paper no.61, Robert Schuman Centre for Advanced Studies European University Institute, Florence,Italy.
- Cizreli, B. (2015). Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası. Sosyoloji Divanı Dergisi, Yıl: 6, ss. 31-54.
- Çağaptay, S. (2009). Türkiye’de İslam, Laiklik ve Milliyetçilik Türk Kimdir? İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Güz, Sayı: 17. ss. 65-91.
- Çağlayan, S. (2011). Göç Kavramı ve Kuramları. (Ed. Fatime Güneş), Kent Sosyolojisi. (ss.84-115). Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını, No: 1932.
- Çağlayan, S. (2015). Suriye Savaşı ve Suriyeli Göçmenler: Teori ve Kavramsal Anlama Çabası. Sosyoloji Divanı Dergisi. Cilt: 3. Sayı:6, ss: 193-209.
- Çalı, Hasan Hüseyin (2012), “Kamu Politikası Olarak Türkiye’nin Göç Politikası”, İdarecinin Sesi Dergisi, Haziran-Mayıs 2012, ss. 47-50.
- Çatır, G. (2012). Zorunlu Göç Tecrübesinin Devlet Politikalarındaki Yansıması: Bulgaristan’dan Türkiye’ye Kitleli Göçün Analizi. N. A. Ş. Öner ve S. G. Önerİhlamur (Ed.), Küreselleşme Çağında Göç Kavramları Tartışmaları içinde (ss. 217-233). İstanbul: İletişim Yayınları
- Çavuşoğlu, H. (2014). ‘‘Yugoslavya-Makedonya'dan Türkiye'ye 1952-67 Kitleli Göçü ve Bursa'daki Göçmen Kesimi’’. Mülkiye Dergisi, 30 (251), 151-184
- Çelik, M.L., ve Rağbetli, İ. (2017). Suriyeli Mülteciler Konusunda Yerel Yönetimlerin ve Kamusal Söylemin Rolüne Şanlıurfa Özelinde Bir Bakış. Göç ve Yerel Yönetimler içerisinde (ss.1158-1168). Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Elazığ.
- Çelikyay, H. H. (2017). 6458 Sayılı Kanun Bağlamında Yeni Göç Yönetimi: İstanbul Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü Örneği. Göç ve Kamu Yönetimi içinde (ss. 450-470). Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı Elazığ.

- Çetin, T. (2009). Bulgaristan'dan Türkiye'ye Son Türk Göçünün (1989) SosyoEkonomik Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 4(3).
- Çolak, F. (2013). Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye Göç Hareketi (1950-1951). *Tarih Okulu Dergisi*, (14), 113-145.
- Çolak, Filiz, "Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye Göç Hareketi (1950-1951)", *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı: 14, İlkbaharYaz 2013, s. 113-145.
- Danış, D. (2004). Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye. *Birikim*, (184-185), 216-224.
- Danış, D. ve Parla, A. (2009). Nafile Soydaşlık: Irak ve Bulgaristan Türkleri Örneğinde Göçmen, Dernek ve Devlet. *Toplumbilim*, (114), 131-158.
- Danış, D., Taraghi, C. ve Perouse, J.-F. (2009). Immigration to Turkey. A. İçduygu ve K. Kirişçi (Ed.), *Land of Diverse Migrations: Challenges of Emigration and Immigration in Turkey içinde*, İstanbul Bilgi University Press Migration research (1. ed., ss. 443-637). İstanbul: İstanbul Bilgi Univ. Press
- Danış, D.. (2009). Irak'tan Uzağa: 1991 Sonrası Dışarı Göç, *Ortadoğu Analiz*, 1(6): 15-22.
- Danış, D.. (2010). Irak'tan İrağa: 2003 Sonrası Irak'tan Komşu Ükelere Ve Türkiye'ye Yönelik Göçler, *Ortadoğu Analiz*, Rapor No: 21, Ankara.
- Dayıoğlu, A. (2005), *Toplama Kampından Meclis'e Bulgaristan'da Türk ve Müslüman Azınlığı, İletişim*, İstanbul
- Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 23–62.
- Demirhan, Y., ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 9.
- Demirtaş Coşkun, B. (2001), *Bulgaristan'la Yeni Dönem Soğuk Savaş Sonrası Ankara-Sofya İlişkileri*, ASAM Yayınarı, Ankara.
- Deniz Çalışkan, *Demokrat Parti Döneminde Türkiye-Bulgaristan İlişkileri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2014, (Yüksek Lisans Tezi).

- Doğan, A. E. (2002). Yeni Bir Uluslararası Göç Dalgasının Eşiğinde: Dünya Kentleri'ne Göç. (Ed. Ahmet Alpay Dikmen), Kentleşme, Göç ve Yoksulluk içinde (ss19- 55). 7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi. Ankara.
- Doğanay, F. (1997). Türkiye'ye Göçmen Olarak Gelenlerin Yerleşimi. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç.
- Dönmez Kara., C. Ö. (2015). Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği ve Türkiye'nin Politikaları'', Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Duruel, M. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Türk Emek Piyasasına Etkileri Fırsatlar ve Tehditler. Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 3/2, 207-222.
- El Berlaman El Iraki El Cedid (Irak'ın Yeni Parlamentosu), El Sark El Avsat Gazetesi, 14 Şubat 2005.
- Ela Özcan, E. D. (2014). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Erken, A. (2018). "Demokrat Parti Dönemi Türkiye-Yugoslavya İlişkileri ve "Serbest Göç" Mutakabati", İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, (Cilt VII), Sayı 2, 937-954
- Geçikli, Recep Murat "Bulgaristan Türkleri'nin Göçü (1950-1951) ve ABD Yardım Programına Yansıması", Atatürk Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, 2016.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015), Göç, Göç Tarihi, Göç İdaresi, Göç İle İlgili Uluslararası Kuruluşlar, http://www.goc.gov.tr/icerik3/uluslararasi-kuruluslar_363_392_394.
- Göç İdaresi. (2019a). Geçici Korumaya Ait Kayıt İşlemleri. <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumaya-ait-kayit-islemleri> adresinden erişildi.
- Güllüpınar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 4, ss. 53-87
- Güner, C. (2007). İltica Konusunda Türkiye'nin Yol Haritası: Ulusal Eylem Planı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 56, Sayı: 4, ss. 81-109.

Habora, B. (1978), Bir Kooperatif: Marita P.A.P.Z.K., Habora Kitabevi Yayınları, İstanbul.

http://gib.icisleri.gov.tr/default_B0.aspx?content=1017).

http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiye%E2%80%99de-gecici-koruma_409_558_1097).

International Crisis Group. “Uncharted Waters: Thinking Through Syria’s Dynamics.” Middle East Briefing, 24 Kasım 2011.

Irak Daimi Anayasasının 1. Maddesi.

İçduygu, A. & Sert, D. Ş. (2019). Introduction: Syrian refugees–facing challenges, making choices. *International Migration*, 57/2, 121-125.

İçduygu, A. ve Aksel, D. (2013). Turkish Migration Policies: A Critical Historical Retrospective. *Perceptions*, (18), 167-190.

İçduygu, A. ve Kirişci, K. (2009). Introduction: Turkey’s International Migration in Transition. A. İçduygu ve K. Kirişci (Ed.), *Land of Diverse Migrations: Challenges of Emigration and Immigration in Turkey içinde* , İstanbul Bilgi University Press Migration research (1. ed., ss. 1-17). İstanbul: İstanbul Bilgi Univ. Press.

İçduygu, A., Erder, S., ve Gençkaya, Ö. F. (2014). Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Ötesi Dönüşümlere. İstanbul: Koç Üniversitesi, Göç Araştırma Merkezi, MİREKOÇ Proje Raporları, Rapor No: 1.

İçduygu, A., Sert, D. Ş. ve Karaçay, A. B. (2009). Türkiye’ye Yönelen Göç ve Sığınma Hareketleri ve Politikaları Üzerine Brifing. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Programı, No: 1.

İçduygu, Ahmet (2014), “Bir Siyaset Siyasa Alanı Olarak Son Yüzyılda Göç: Son Yüzyılda Dünya ve Türkiye”, Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Devlet Ötesi Dönüşümlere, MireKoç Raporları, (Ed. Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ö. Faruk Gençkaya), İstanbul: Koç Üniversitesi Koç Araştırmaları Merkezi, ss. 26-76.

İnalcık, H. (1993), “Türkler ve Balkanlar”, Balkanlar, OBĐV Yayınları İstanbul.

- İnan, C. E. (2016). Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, (3), 10–33.
- İpek, N. (1994). Rumeli’den Anadolu’ya Türk Göçleri, 1877-1890. Türk Tarih Kurumu yayımları. XVI. dizi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kale, B. (2014). Transforming an Empire: Ottoman Empire’s Immigration Policies and Settlement Policies in The 19th and Early 20th Centuries. *Middle Eastern Studies*, 50(2), 252-271.
- Kalkınma Bakanlığı (2014), Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Kap, D. (2014). Suriyeli Mülteciler: Türkiye’nin Müstakbel Vatandaşları. Aralık 2014, [http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-PerspektifAralik-2014_30-35\(1\).pdf](http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-PerspektifAralik-2014_30-35(1).pdf).
- Karpat, K. H. (2013). Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler. (B. Tırnakçı, Çev.) (1. bs.). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kasaba, R. (2012). Bir Konargöçer İmparatorluk Osmanlı’da Göçebeler, Göçmenler ve Sığınmacılar. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Kayapınar, L. (2012). Atatürk, Menderes ve Özal Dönemi Bulgaristan’dan Gelen Göçmenler Üzerine Gözlemler. N. Ersoy-Hacısalıhoğlu ve M. Hacısalıhoğlu (Ed.), 89 Göçü: Bulgaristan’da 1984-89 Azınlık Politikaları ve Türkiye’ye Zorunlu Göç içinde , *Balkan ve Karadeniz Araştırmaları* (1. baskı., ss. 373-395). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Kazgan, G. (1970). Milli Türk Devletinin Kuruluşu ve Göçler. *Mülkiye Dergisi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 30(1-4), 313-331.
- Kıral, H (2006). Yabancıların Türkiye’de Çalışma Esasları, Ankara: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu yayımları.
- Kirişçi, K. (2014). Misafirlüğün Ötesine Geçerken Türkiye’nin “Suriyeli Mülteciler” Sınavı. (Çev. S. Karaca). Ankara: USAK Yayınları.
- Kirişçi, K. (1991). The Legal Status of Asylum Seekers in Turkey: Problem and Prospects. *International Journal of Refugee Law*, 3/ 3, 510–528.

- Kirişçi, K. (1999). Türkiye'ye Yönelik Göç Hareketlerinin Değerlendirilmesi: 1923–1998. *Bilanço*, 75, 111–121.
- Kirişçi, K. (2000). Disaggregating Turkish citizenship and Immigration Practices. *Middle Eastern Studies*, 36(3), 1-22. doi:10.1080/00263200008701316
- Kirişçi, K.. (1994), “Refugee Movements and Turkey in the Post Second World War Era”, ISS/POLS, Boğaziçi University Research Papers, ss. 95-101, İstanbul.
- Korkmaz, N., & Öztürk, A. (2017). Bulgaristan Türklerinin Göç Süreci Ve Göçmenlerin Türkiye'deki İskân Ve İş Gücüne Dayalı Entegrasyonu. *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 268-289.
- Lafourcade, F.. (2001). Stratégies de Survie en Irak: l'exemple de l'institution universitaire, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Institutd'Etudes Politiques de Paris.
- Lütem, Ö. E. (2000), Türk-Bulgar İlişkileri 1983–1989 Cilt I.1983– 1985, ASAM Yayınları, Ankara.
- Maden, T. E. (2013). İklim Değişiminin Arap Baharında “Tehdit Tetikleyici” Rolü ve Suriye. *Ortadoğu Analiz*, 5/58, 80-87..
- McCarthy, J. (1998). Ölüm ve Sürgün. (B. Umar, Çev.). Ankara: İnkılâp.
- Mülteci Çalıştayları (2004–2005), Ankara: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi
- Naqvi, S. (2014). Arap Baharı'nda Medyanın Rolü. Z. T. Kor (Ed.), *Ortadoğu Konuşmaları Bölgesel ve Küresel Perspektiften 'Arap Baharı' içinde* (ss. 339-363), İstanbul: Küre Yayınları.
- Nejdet Demiral, Mazin Hasan ve Soran Şükür, “Geçiş Dönemi Irak Devleti Yönetim Yasası ve Irak”ın Geleceğine Etkileri”, *Stratejik Analiz Dergisi*, Cilt 5, Sayı 50, Mart 2004, ss. 27-42.
- Noel Malcolm, Bosna'nın Kısa Tarihi, çev. Aşkım Karadağlı, 1. Bs., (İstanbul: Om Yayınevi, 1999), s.685.
- Numan El-Himis, Berlemaniyun Irakiyun Yutalibun Bimusaele Vezirey El-Dahiliye we El- Difaa Hawle Karisa Cisir El-Eimme, (İmamlar Köprüsü Konusunda Iraklı

Parlamenteerler Savunma ve İisleri Bakanlarının Soruşturulmasını Talep Ediyor), El-Sark El-Avsat Gazetesi, 02 Eyll 2005.

Okutan, M. . (2009). Tek Parti Döneminde Azınlık Politikaları. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

ORSAM (2012), Küresel Güç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Güç Politikalarının Gelişimi, Ankara: ORSAM ve Black Sea International. Rapor No: 123, Ankara

zrmez, Saime ve Türkay şirin (2011), "Türkiye'de İltica Politikası, Aktörleri ve alışmaları: Bir "Epistemik Topluluk" Oluşurken", İltica, Uluslararası G ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika, (Ed. Özlen Çelebi, Saime zrmez ve şirin Türkay), Ankara: Birleşmiş Milletler Mlteeciler Yüksek Komiserliği Yayını, ss. 27-48

zdemir, M. (2008). Türkiye'de İ G Olgusu: Nedenleri ve orlu rneği. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi

Özgür, N. (1999), Etnik Sorunların zmnde Hak ve zgrlkler Hareketi, Der Yayınları, İstanbul.

zyakışır, D. (2013). G: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Pamuk, ř. (2016). 19. Yüzyıldan Günümüze Osmanlı Ekonomi Mirası. M. Heper ve S. Sayarı (Ed.), Dünden Bugüne Türkiye: Tarih, Politika, Toplum ve Kültür içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları (1. baskı., ss. 59-66). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Petkova, L. (2002), "The Ethnic Turks in Bulgaria: Social Integration and Impact on Bulgarian-Turkish Relations, 1947–200", The Global Review of Ethnopolitics, Vol. 1, No. 4

Polat, F. & Durmuş, A. (2015). Immanuel Wallerstein Perspektifinde Arap Baharı.Konya: izgi Kitabevi

- Polat, D. Ş. (2016). Arap Baharı ve Suriye Savaşı. H. Çomak, C. Sancaktar & Z. Yıldırım (Ed.). Uluslararası Politikada Suriye Kriziiçinde(ss. 137-155), İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Poulton, H. (1993), Balkanlar: Çatışan Azınlıklar, Çatışan Devletler, Sarmal Yayınevi, İstanbul.
- Ramazan Gözen, Amerikan Kısılcacında Dığ Politika, Körfez Savağı Turgut Özal ve Sonrası, Liberte Yayınları, Ankara, 2000, s. 2.
- Refugees International. (2007). İraqi Refugees: Resettle the Most Vulnerable, <https://reliefweb.int/report/iraq/iraqi-refugeesresettle-most-vulnerable>.
- Roberts, A.. (1998). “More Refugees, Less Asylum: A regime in transformation” Journal of Refugee Studies, 11 (4): 375-395.
- Sağıroğlu, A. Z. (2015). Türkiye'nin Değişen Göç Karakteri. Sosyoloji Divanı Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 6, ss: 9-30.
- Sağıroğlu, A.Z. (2016). Türkiye'de Merkezi Göç Yönetimi (Ed. Adem Esen ve Mehmet Duman). Türkiye'de Geçici Koruma altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler içinde (ss. 45-70). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademik Vakfı (WALD).
- Sander, O. (1969), Balkan Gelişmeleri ve Türkiye (1945–1865), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 276, Ankara.
- Sayın, Y., Usanamaz, A., ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 31. ss.1-13.
- Sebahattin Zaim, Son Yugoslav Muhacirleri Hakkında Rapor, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 19, Sayı 1-4(2015): 438.
- Shaikh, Michael S. Doran and Salman.(2011), “Syria The Ghosts of Hama.” The Arab Awakening America and the Transformation of the Middle East içinde, yazar Kenneth M. Pollack. Washington D.C.: The Brookings Institution Press, Sayfa:235

- Süer, Berna (2012) “Suriye’de Değişim Çabaları: Bir Bağlam ve Süreç Analizi.” Akademik ORTA DOĞU, s:1-20.
- Şen, M. (2014). Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi. Çalışma ve Toplum Dergisi, Sayı: 1 ss.231-256.
- Şen, Yağmur (2013), Suriyede Arap Baharı, Yaşama Dergisi, Sayı:23, sayfa: 54-79.
- Şimşek, D. (2017). Göç Politikaları ve “İnsan Güvenliği”: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği. Toplum ve Bilim, 140, 11-26.
- Şimşir, B. (1990), “Turkish Minority in Bulgaria: History and Culture”, The Turks of Bulgaria The History, Culture and Political Fate of A Minrity, (der.) Karpat, K. H. Isis Pres, İstanbul.
- Şimşir, B. N. (1986). Bulgaristan Türkleri. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Şimşir, B. N. (2012). Bulgaristan Türkleri (1878-2008). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Şimşir, Bilal N 1985; “Bulgaristan Türkleri Üzerine Araştırmalar ve Belgeler – 1”, Türk Kültürü Dergisi, sayı: 272 (Aralık 1985), s. 500-514.
- Şimşir, Bilal N, Bulgaristan Türkleri: 1878-1985, Bilgi Yayınevi, Ankara 1986.
- Şöhret, M. (2016). Suriye'nin Siyasal ve Ekonomik Yapısı. H. Çomak, C. Sancaktar & Z. Yıldırım (Ed.).Uluslararası politikada suriye krizi içinde(ss. 39-83), İstanbul: BETA Yayıncılık
- Tahir, Nuri Ali, “Bulgar Komünist Partisi ve Bulgaristan’daki Türklere Yönelik Asimilasyon Politikası”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 41, 2015, s. 578-587.
- Taştekin, F. (2015). Suriye Yıkıl Git, Diren Kal.İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekeli, İ. (2007). Türkiye’nin Göç Tarihindeki Değişik Kategorileri. A. Kaya ve B. Şahin (Ed.), Kökler ve Yollar: Türkiye’de Göç Süreçleri içinde (1. baskı., ss. 447-475). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tekeli, İ. (2008). Göç ve Ötesi. Tarih Vakfı Yurt yayınları. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Tekin, C. (2018). “Yugoslavya’dan Türkiye’ye Göçlerin Nedenleri 1950-1958”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (39), 249-261.

- Tepealtı, F. (2020). Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye, Ankara: Pegem Akademi.
- Tolay, Juliette (2011), "Türkiye'de Mültecilere Yönelik Söylemler ve Söylemlerin Politikalara Etkisi," İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika, (Ed. Özlen Çelebi, Saime Özçürümez ve Şirin Türkay), Ankara: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Yayını, ss. 201-213.
- Topal, A. H. (2015). Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2/1, 5-22.
- Turan, D., ve Çomaklı, Ş. E. (2017). Göçmenlerin Vergisel Boyutta Kayıp ve Kaçakçılığa Etkileri. (Ed. Çoşkun Taştan ve Ayşe Çolpan Kavuncu). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar içinde (ss. 81-104). Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 1.Baskı.
- Turan, Ömer : The Turkish Minority in Bulgaria, Ankara, [y.y.], 1998
- Turhan Çetin, "Bulgaristan'dan Göç Eden Soydaşlarımızın Sosyo-Ekonomik Özellikleri", Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı (EKEV) Akademi Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 39, Bahar 2009, s. 397.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme. Marmara İletişim Dergisi, (25), 145-157.
- UNCHR (United Nations High Commissioner for Refugees). (2021). Turkey July-August. <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2021/09/UNHCR-Turkey-Operational-Update-JulyAugust-2021.pdf>
- Ülkü Köksal, "Yugoslavya'dan Türkiye'ye Göçler (1923-1960)", (Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2004), Ek-2/a.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 3. ss. 65-89.
- Vatandaş, S. (2016). Avrupa'ya Göçmen Akışı ve Türkiye'de Göç Politikaları. İlke İlim Kültür Eğitim Derneği, Sayı: 3. ss. 1-19.

- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu',
http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf,
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yalımov, İbrahim, İstoriya na Turskata Obştnost v Bilgariya, İlinda-Evtimov EOOD, Sofia, 2002.
- Yıldız, İ. (2018). Türkiye'ye Uluslararası Göçler ve Türkiye'nin Göç Politikası. Kırmızı Çatı Yayıncılık: Ankara.
- Yıldız, K., Ünlü, Ü., ve Sezer, M. (2014). Mülteci- Sığınmacı Cınnetleri ve Toplum, Her İnsanın Huzur İçinde, Kendi Evinde, Sevdiği İnsanların İçinde ve Vatanında Ölme Hakkı Vardır", Kmü Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 1 ss. 42-50.
- Yılmaz, M. E. (2011). Arap Devrimleri ve Ortadoğu'nun Yeniden Yapılanması. OrtadoğuAnaliz, 3/27, 45-51.
- Yordan Baev, Nikolay Kotev, "İzselniçeskiyat Vıpros v Bilgaro-Turskite Otnoşeniya Sled Vtorata Svetovna Voyna (Vtora Chast)", Mejdunarodni Otnoşeniya, Cilt 2, 1994, s. 23.
- Yönlü, K. Y. (2018). Batı Eksenli Dünya Düzeni ve Türkiye'ye Gelen Dış Göç Dinamiği Göç Sosyolojisi. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Zhelyazkova, A. (1998), "The Social and Cultural Adaptation of Bulgarian Immigrants in Turkey", Betwen Adaptation and Nostalgia: The Bulgarian Turks in Turkey, IMIR.
- Zhelyazkova, A. (2001), "The Bulgarian Ethnic Model", Focus: A Symosium on Bulgaria, Vol. 10, No. 4. www.law.nyu.edu/eecr/vol10num4/focus/zhelyazkova.html
- Zisser, Eyal (2007), "Whither Syria?", Middle East of International Affairs, sayı:11:1 sayfa: 21
- 'Türkiye 87 bin yabancıya iş kapısı oldu', Milliyet, 14 Şubat 2018, <http://www.milliyet.com.tr/turkiye-87-bin-yabanciya-is-kapisi-ekonomi-2609839/>

Kaynak, M.. (1992), The Irai Asylum Seekers and Türkiye (1988- 1991), Tanmak, Ankara.

Peter Silivan, Washington Post, 26 Şubat 2003.

El Sark El Avsat Gazetesi, 19 Mart 2003).

nc Türkmen Kurultayı, Kerkük, İTC Basın Bürosu, 19 Eylül 2003):

El-Sark El-Avsat Gazetesi, 02 Eylül 2005).

'2014/21 sayılı Milli Eēitim Bakanlıēı Genelgesi', 23 Eylül 2014, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.Pdf>

Göç İdaresi. (2019b). Uyum Hakkında. 24 Aēustos 2019 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/uyum-hakkinda> adresinden erişildi.

'7 yılda 55 bin Suriyeli Türk vatandaşı oldu', CNN Türk, 30 Ocak, 2017, <https://www.cnnturk.com/turkiye/turkiyede-suriyeli-yasiyor-kaci-turk-vatandasi-oldu-iste-yaniti?page=13>

Tez Hazırlama
M e r k e z i